ÖKAD KONKURRENS GENOM FÖRSTÄRKTA REGELVERK

Marie Östman*

Konkurrensverkets uppdrag präglas i hög grad av Europarätten. En av våra kärnuppgifter är att utöva tillsyn över EUF-fördragets bestämmelser om konkurrens och de svenska regler som speglar förbuden. Koncentrationskontrollen har EU:s bestämmelser som förebild och regelverket för offentlig upphandling, som Konkurrensverket också utövar tillsyn över, har sin grund i EU:s upphandlingsdirektiv. Kompletterande regler, exempelvis om valfrihetssystem, behöver också förhålla sig till EU-rätten. Även Konkurrensverkets senaste tillsynsuppdrag, som rör förbudet mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, följer av genomförandet av ett EU-rättsligt direktiv.[1]

Gemensamt för de rättsområden som ligger inom Konkurrensverkets uppdrag är att de syftar till att upprätthålla öppna marknader och en god konkurrens. Inte för att konkurrens är ett ändamål i sig, utan för de verkningar den för med sig. Konsumenter kan förvänta sig lägre priser, ökade valmöjligheter, samt högre kvalitet och bättre service. Konkurrensen utgör en drivkraft för företagen att förbättra sin kostnadseffektivitet och utveckla nya lösningar. Den medför ett näringslivsklimat som skapar konkurrenskraftiga och innovativa företag, effektiv resursallokering och ekonomisk tillväxt och välstånd. Konkurrensen minskar också möjligheterna och incitamenten för korruption. Listan kan göras lång.

Med monopol eller oligopol förskjuts å andra sidan makten från konsumenterna till företagen. Samhället blir beroende av ett fåtal leverantörer och blir sårbart för störningar i form av till exempel avbrutna leveranskedjor och handelskrig. Det finns risk att företag med marknadsmakt också tillskansar sig politisk makt, och konkurrensregler sågs tidigt som en hörnsten i en fungerande

* Marie Östman är generaldirektör och chef för Konkurrensverket.

1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (EUT L 111, 25.4.2019, s. 59–72).

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

demokrati.[2] I det dagliga arbetet i tillsynen hinner vi såklart sällan tänka på att vi är med och skyddar välstånd och demokrati. Fokus är på att förstå de marknader som är för handen, och att undanröja och motverka hinder mot konkurrensen genom att tillämpa det rättsliga regelverket.

I den här artikeln går jag igenom ett antal föreslagna regelförändringar inom våra områden som syftar till att anpassa tillsynen till den moderna ekonomin och de utmaningar samhället står inför. Jag tar också upp en del övergripande frågor som framförallt berör vårt uppdrag på konkurrensområdet.

Den senaste tiden har den ökade regelbördan i EU hamnat i fokus. För att säkra europeisk konkurrenskraft krävs att våra företag verkar i regelverk som uppmuntrar snarare än hindrar innovation och entreprenörskap. Exempelvis är en viktig aspekt i den pågående översynen av EU:s upphandlingsdirektiv att förenkla för att minska den administrativa bördan för såväl upphandlande myndigheter som för de aktörer som ska lämna anbud, utan att för den skull göra avkall på de grundläggande principerna om icke-diskriminering, likabehandling, proportionalitet, öppenhet och ömsesidigt erkännande.

Det diskuteras också flitigt vilken betydelse inte bara konkurrenskraft, utan också andra samhällsaspekter som motståndskraft och säkerhetsfrågor ska tillmätas i rättstillämpningen. Tydligast märks detta i den pågående översynen av kommissionens riktlinjer för bedömning av företagskoncentrationer.

Koncentrationskontroll är den första försvarslinjen för att motverka uppkomsten av skadlig marknadsmakt. Strukturomvandling i näringslivet är ofta behövligt och till den stora bilden hör att Konkurrensverket ingriper mot en försvinnande liten andel av planerade koncentrationer varje år. Vikten av ett effektivt system för koncentrationskontroll kan emellertid inte nog understrykas. Det är i regel betydligt mer effektivt att förhindra att marknadsmakt skapas genom förvärv än att i efterhand försöka åtgärda problem som uppstår med hjälp av de andra konkurrensreglerna eller olika former av marknadsreglering.

Stora aktörer som vill förvärva en konkurrent på en koncentrerad marknad måste därför räkna med att Konkurrensverket granskar deras planerade förvärv ingående. Anmälan kan resultera i ett förbud eller åtaganden för att förvärvet ska få äga rum som planerat. De som är bekanta med vår handläggning av fördjupade utredningar vet att koncentrationskontroll är ett mödosamt arbete. Det gäller naturligtvis inte bara för Konkurrensverket utan i lika hög grad för anmälande företag och andra parter i koncentrationen. Ofta behöver vi också på kort tid få detaljerade uppgifter från andra som berörs av ett planerat förvärv, som kunder och konkurrenter, för att genomföra vår granskning. Uppgiftsinhämtningen kan upplevas som betungande men är också helt nödvändig för vår bedömning. Vi måste kunna förutsäga hur en marknad kommer att

[2] Se till exempel OECD (2024), "The interaction between competition and democracy", OECD Roundtables on Competition Policy Papers, No. 316, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/8b3a575f-en.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

utvecklas i framtiden, baserat på fakta, ekonomisk teori och såväl kvalitativt som kvantitativt underlag.

En av de saker Konkurrensverket arbetade intensivt med i början av året var att färdigställa nya föreskrifter, allmänna råd och vägledning för anmälan av företagskoncentrationer.[3] Vår prövning liknar i hög grad den prövning som kommissionen gör, och vår utgångspunkt har varit att informationskraven i hög grad behöver vara desamma oavsett om en koncentration ska anmälas till oss eller till kommissionen. Konkurrensverket har också mångårig erfarenhet av vilka typer av uppgifter som i princip alltid är relevanta vid granskningen. Genom att utöka kravet på vilken information som ska finnas med redan vid anmälningstillfället behöver samma information inte efterfrågas senare under utredningen. Det snabbar på vår handläggning samtidigt som anmälande part får ökad förutsebarhet och bättre förutsättningar att medverka till att vår utredning kan bedrivas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Den digitala utvecklingen har också bidragit till att vi har kunnat förenkla anmälningsprocessen. Vi har samtidigt tagit bort några informationskrav som fanns i tidigare föreskrifter. För att underlätta för företagen har vi utfärdat allmänna råd och i vår uppdaterade vägledning har vi gett riktlinjer för när undantag från uppgiftsskyldigheten typiskt sett kan vara motiverade. Även om de nya föreskrifterna bara har gällt sedan strax före sommaren är våra initiala erfarenheter av hur de fungerat i praktiken goda. Företag har kommit till oss och i rätt tid väckt frågor om vilken information som kan undvaras i vår prövning i det specifika ärendet vilket har underlättat arbetet på båda sidor.

Vi har under lång tid fått positiva omdömen vad gäller vår förmåga att snabbt och effektivt hantera okomplicerade förvärv. Detta är viktigt för att vi inte ska lägga hinder i vägen för strukturomvandlingar. I vår nya vägledning om företagskoncentrationer höjer vi ambitionsnivån ytterligare genom att ange att vi normalt fattar beslut i okomplicerade ärenden inom tio arbetsdagar. Sett i ett europeiskt perspektiv är vi mycket nöjda över detta.

Eftersom Sverige är en relativt liten ekonomi är våra tröskelvärden för anmälningsplikt lägre än på EU-nivå. Vi tillhör även det växande antal länder inom EU som har möjlighet att begära in en anmälan av vissa förvärv som inte är anmälningspliktiga. I vår nya vägledning om företagskoncentrationer har vi utvecklat under vilka omständigheter vi ser att det kan bli aktuellt för oss att ålägga företag att anmäla sådana förvärv. Vi berör de mest uppenbara fallen, som successiva förvärv på marknader med hög koncentration, men även exem-

[3] Konkurrensverkets föreskrifter och allmänna råd om anmälan om företagskoncentration enligt konkurrenslagen (2008:579), KKVFS 2025:1, tillgänglig via https://www.konkurrensverket.se/globalassets/dokument/om-oss/forfattningssamling/kkvfs_2025-1.pdf och Konkurrensverkets vägledning för anmälan och prövning av företagskoncentrationer, dnr 416/2025, tillgänglig via https://www.konkurrensverket.se/globalassets/dokument/konkurrens/ovriga-dokument/vagledning_foretagskoncentrationer_2025.pdf.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

pelvis förvärv på nya eller dynamiska marknader och i vertikala leveranskedjor. En nyhet i sammanhanget är att vi också förtydligar att vi i normalfallet inte begär in en anmälan om parternas sammanlagda marknadsandelar inte överstiger 30 procent på någon marknad.

Möjligheten att begära in en anmälan är något som vi har använt sparsamt under de mer än 20 år vi har haft den. Inte heller framöver ser vi ett behov av att nödvändigtvis öka antalet förvärv som vi begär in för prövning. Däremot behöver vi hela tiden ta ställning till vilka typer av förvärv som förtjänar särskild uppmärksamhet och förfina vårt arbete med att fånga upp potentiellt skadliga förvärv. För att underlätta det arbetet ser vi positivt på att det nu har remitterats ett lagförslag om att vi ska kunna ålägga företag att informera oss om planerade förvärv på vissa marknader.[4]

Hög marknadskoncentration kan vara problematisk även på marknader med en liten total omsättning. Det är också ett av skälen till att EU-domstolens klargörande i *Towercast*-målet[5] har fått genomslag i vår tillsyn. Av målet följer att EUF-fördragets bestämmelser är tillämpliga och kan användas av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter för att ingripa mot skadliga koncentrationer som inte kan prövas enligt koncentrationsreglerna. För svenskt vidkommande blir avgörandet i *Towercast* relevant till följd av kravet i 4 kap. 7 § konkurrenslagen på en sammanlagd omsättning i Sverige på 1 miljard kronor för att en anmälan ska kunna begäras in för prövning, eller lämnas in frivilligt. Det är mot den bakgrunden som vi under förra året inledde en granskning av en koncentration med stöd av förbudet mot missbruk av dominerande ställning. Vår norska systermyndighet, som har möjlighet att pröva koncentrationer även under omsättningströsklarna för obligatorisk anmälan om det finns skäl för det, har däremot kunnat pröva samma koncentration enligt sitt regelverk för koncentrationskontroll.[6] Från ett systemperspektiv väcker det naturligtvis tankar. I och med klargörandet i *Towercast* kan en konkurrensrättslig prövning i alla fall göras på båda håll.

Hög marknadskoncentration kan också vara problematisk på mindre geografiska marknader. De svenska koncentrationsreglerna innebär att företagskoncentrationer som skadar konkurrensen på små eller lokala marknader, som inte utgör en avsevärd del av landet, inte kan förbjudas, oavsett hur allvarlig skadan är och hur betydelsefulla de varor eller tjänster som påverkas är för konsumenterna och samhällsekonomin. Detta innebär exempelvis att koncentrationer som leder till prishöjningar i mindre städer får genomföras utan att Kon-

4 SOU 2025:22, avsnitt 5.

5 Mål C-449/21, Towercast mot Autorité de la concurrence och Ministère de l'Économie, EU:C:2023:207.

6 Konkurransetilsynet, Infomedia A/S – Retriever Aktiebolag, https://konkurransetilsynet.no/fusjoner/infomedia-a-s-retriever-aktiebolag/, besökt 21 juli 2025.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

kurrensverket har effektiva möjligheter att ingripa. I det här avseendet skiljer sig de svenska reglerna från koncentrationskontrollen i de flesta andra EU-länder. För att skydda konkurrensen och konsumenterna i Sverige har vi föreslagit att reglerna anpassas så att större hänsyn kan tas till konkurrensproblem som uppstår på lokala marknader och på mindre orter i landet, för att säkerställa väl fungerande konkurrens i hela landet och på alla typer av marknader.[7]

För att koncentrationsprövningar ska kunna genomföras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt har vi också sett anledning att föreslå förändringar som rör aspekter av handläggningen som vi inte rår över själva.[8] Det gäller bland annat våra tidsfrister för prövningen och även för handläggningen i domstol. Inom kort får vi klarhet i om regeringen, som har remitterat förslagen, kommer att ta frågan vidare och föreslå ändringar i lagstiftningen.

I den pågående översynen av kommissionens riktlinjer för bedömning av koncentrationer övervägs om, och i så fall hur, man i koncentrationsprövningar ska beakta effekter på bland annat konkurrenskraft och innovation och ta större hänsyn till exempelvis samhällets motståndskraft. Oavsett vilka förändringar i regelverket som kan bli aktuella framöver kan vi konstatera att eventuella effekter på till exempel innovation redan i dag beaktas i såväl koncentrationsärenden som andra typer av konkurrensärenden. Sådana effekter kan vara positiva eller negativa, men i de fall effekter på innovation har aktualiserats i konkurrensrätten har det i regel handlat om negativa effekter, snarare än positiva effekter. Det har i debatten argumenterats för att större utrymme bör ges till så kallat innovationsförsvar.[9] Att beslutspraxis hittills mestadels tagit upp negativa effekter kan dock bero på att förvärv som har positiva effekter på innovation (till exempel när mindre företag går samman och får bättre förutsättningar till forskning och utveckling) antingen inte blir föremål för närmare granskning alls, eller bedöms vara oproblematiska från konkurrenssynpunkt. Frågan om positiva effekter på innovation blir därför sällan en fråga och nämns sällan i några beslut.

Konkurrens medför som ovan nämnts ofta en rad olika positiva effekter för samhället, vilket gör att koncentrationsprövningarna redan i dagsläget i stort är ändamålsenliga även vad avser många andra policymål. Samtidigt kommer givetvis aldrig konkurrensregelverket och konkurrensmyndigheternas prövning att kunna utgöra lösningen på alla samhällsproblem.

---

7 Konkurrensverkets dnr 688/2024, Hemställan om ändringar i konkurrenslagens (2008:579) bestämmelser om företagskoncentrationer.

8 Ibid.

9 Se till exempel den rapport om EU:s konkurrenskraft som Mario Draghi lade fram på kommissionens uppdrag den 9 september 2024, The future of European competitiveness, Part B – In-depth analysis and recommendations, s. 299, som finns tillgänglig via https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Vid sidan av koncentrationskontrollen finns de grundläggande och ständigt gällande konkurrensrättsliga förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av en dominerande ställning. En aktuell fråga just nu är kommissionens arbete med att ta fram riktlinjer för tillämpningen av artikel 102 i EUF-fördraget på utestängande missbruk.[10] Det mer effektbaserade synsätt som tillämpningen har rört sig mot under 2000-talet, och som lämnat bakom sig en mer formalistisk och mindre ekonomiskt förankrad tillämpning, har medfört att EU-domstolen har fått ta ställning till flera svåra frågor: Vad är innebörden av begrepp som onormala konkurrensmetoder och pris- och prestationskonkurrens? När finns behov av att analysera kontrafaktiska scenarier? När ska det så kallade lika-effektiv-konkurrenttestet användas?

Den omfattande domstolspraxis som tagit upp dessa frågor kan vara svår att ta till sig för den som inte är expert. Ja, ärligt talat även för den som anser sig vara expert. Det visar inte minst de kraftigt varierande synpunkter som lämnades på kommissionens utkast till riktlinjer som var ute på offentligt samråd förra året. Även i Sverige har domstolarna landat i olika bedömningar i de fall rörande missbruk av dominerande ställning som prövats i domstol de senaste åren, och Konkurrensverket har inte alltid fått gehör för sin bedömning i domstol. Riktlinjerna är tänkta att kodifiera EU-domstolarnas rättspraxis och hjälpa företagen att själva bedöma om deras beteende utgör ett utestängande missbruk, samt ge vägledning till nationella domstolar och konkurrensmyndigheter.

Konkurrensverket har aktivt deltagit i arbetet med att ta fram riktlinjerna, och instämmer med kommissionen om att en effektbaserad tillämpning inte får drivas så långt att bevisbördan och omfattningen på målen inte längre är ändamålsenlig, och att tillsynen därigenom blir onödigt betungande eller till och med omöjlig att utöva. Exempelvis genom att kräva att tillsynsmyndigheter måste visa en fullständig kausalitet mellan ett dominerande företags beteende och konkurrensbegränsande effekter. En effektbaserad tillämpning måste vara fungerande, eller med kommissionens ord ”workable”. Om riktlinjerna kan bidra till en större förutsägbarhet är det också välkommet. Att missbruksärenden – som *Intel*[11]

[10] Kommissionens utkast och vissa inlagor med anledning av utkastet finns tillgängliga via https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2024-article-102-guidelines_en.

[11] Ärendet har sitt ursprung i ett klagomål ingivet till kommissionen redan 2000 och kompletterat 2003. Kommissionen fattade sitt beslut den 13 maj 2009. Beslutet överklagades till Tribunalen, som ogillade talan. Efter att Intel överklagat till EU-domstolen kom målet att återförvisas till Tribunalen, som då kom att delvis ogiltigförklara kommissionens beslut. Den 24 oktober 2024 fastställdes Tribunalens beslut efter att EU-domstolen ogillat kommissionens överklagande (se mål C-240/22 P, kommissionen mot Intel Corporation, EU:C:2024:915). Den 22 september 2023 beslutade kommissionen om böter för den del av förfarandet som Tribunalen funnit utgjort en överträdelse. Även det beslutet har överklagats av Intel och är ännu inte avgjort (se mål T-1129/23, Intel Corporation mot kommissionen).

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

eller *Google shopping*[12] (och *Telia ADSL*[13] med svensk anknytning längre tillbaka i tiden) – kan pågå i årtionden innan de är slutligt avgjorda skapar inte bara en osäkerhet för näringslivet och en lång tidsutdräkt för att lösa ut eventuella skadeståndstvister på konkurrensrättslig grund. Det riskerar att få hela systemet att framstå som ineffektivt eller i värsta fall verklighetsfrånvänt.

Ett argument vi som konkurrensmyndighet ibland möter i missbruksutredningar är att ett förfarande inte kan anses ha några negativa effekter, eftersom de konkurrenter som riskerar att slås ut ändå inte är tillräckligt effektiva för att behöva värnas. Ofta hänvisas till EU-domstolens påpekande[14] att konkurrens kan medföra att konkurrenter som är mindre effektiva och därmed mindre intressanta för konsumenterna försvinner, och att artikel 102 inte syftar till att säkerställa att de blir kvar på marknaden, och en läsning *e contrario* av detta påpekande som inte är helt enkel att förstå. Vår utgångspunkt har däremot alltid varit att effektivt konkurrenstryck kan utövas av många typer av aktörer, och att i en marknadsekonomi är det konkurrens på egna meriter som ska avgöra vilka företag som lyckas stanna kvar på marknaden. Det är kunderna som ytterst ska avgöra vilka aktörer som klarar sig, inte det dominerande företaget och inte heller någon myndighet.

Ett kanske ännu vanligare argument i missbruksutredningar lyder ungefär så här: ”Vårt förfarande är i alla fall bättre än att inte sälja produkten alls, och alltså bör det vara tillåtet”. Syftet med argumentet är att kriterierna för att bevisa ett missbruk i form av leveransvägran ska tillämpas i bedömningen av förfarandet. Argumentet har aldrig varit särskilt övertygande, och EU-domstolen har vid flera tillfällen haft anledning att klargöra att praxis som rör leveransvägran inte ska tolkas så vidsträckt som vissa kanske har önskat.

Allt pekar på att riktlinjerna kommer att tydliggöra hur dessa och andra återkommande tvistefrågor ska besvaras, vilket kan göra att utredningarna effektiviseras och kan fokusera på andra frågeställningar. Riktlinjerna kan förhoppningsvis också göra det lättare att bedöma marknadsbeteenden som vi inte sett tidigare. Men det är nog att hoppas på för mycket att riktlinjerna kan ge oss klarhet i alla framtida situationer. Det kommer även fortsättningsvis att finnas fall som är traditionella i den meningen att vi har sett liknande beteenden förut;

[12] Ärendet grundar sig på ett flertal klagomål som med början i november 2009 lämnades in till kommissionen samt ett antal ärenden som hänskjutits till kommissionen av nationella konkurrensmyndigheter. Kommissionen inledde ett förfarande 2010 och beslutade den 27 juni 2017 att bötfälla Google. EU-domstolen avgjorde slutligt ärendet den 10 september 2024 (mål C-48/22 P, Google och Alphabet mot kommissionen (Google Shopping), EU:C:2024:726).

[13] Ärendet inleddes genom klagomål till Konkurrensverket 2001. Konkurrensverket stämde 2004 Telia vid Stockholms tingsrätt, som inhämtade ett förhandsavgörande från EU-domstolen (se mål C-52/09, Konkurrensverket mot TeliaSonera Sverige AB, EU:C:2011:83). Ärendet avgjordes slutligen av Marknadsdomstolen den 12 april 2013 (se MD 2013:5).

[14] Se till exempel mål C-377/20, Servizio Elettrico Nazionale SpA m.fl. mot Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato m.fl., EU:C:2022:379, punkt 45.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

det kan röra sig om exklusivitetsavtal, lojalitetsrabatter och leveransvägran eller underprissättning. Samtidigt kommer nya affärsmodeller, baserade på digitala möjligheter och utvecklingen av ekosystem, att fortsätta växa fram med rasande fart och ge upphov till nya frågeställningar. Därför kommer vi även i framtiden behöva användbar vägledning som utvecklas genom ny besluts- och rättspraxis. Konkurrensmyndigheter och domstolar i Sverige och övriga Europa som tar sig an frågor som inte prövats förut, behöver tillämpa de grundläggande EU-rättsliga förbuden och principerna i nya kontexter och på nationell nivå på ett sätt som säkerställer EU-rättens genomslag.

Förbudet mot karteller och annat konkurrensbegränsande samarbete är också centralt för en väl fungerande konkurrens. Det handlar om att självständiga företag inte får samarbeta och kombinera sin marknadsmakt, i stället för att tävla med varandra och vässa sina erbjudanden.

Inom konkurrenstillsynen är systemet med eftergift, där företag som frivilligt anmäler en överträdelse de deltagit i kan slippa konkurrensskadeavgift, ett viktigt verktyg. Det syftar till att göra kartellsamarbeten instabila och avskräcka företag från att ingå konkurrensbegränsande överenskommelser. Vårt eftergiftsprogram genererar ärenden till konkurrenstillsynen och det finns flera exempel i närtid på ärenden där vi har ingripit med konkurrensskadeavgift mot företag som deltagit i samarbeten som anmälts av ett annat deltagande företag. Eftergiftsprogrammet kan ibland uppfattas som orättvist, särskilt om det företag som får eftergift har haft en ledande roll i det otillåtna samarbetet, eller redan har en starkare position än de övriga och uppfattas få ytterligare en fördel. Men ett visst mått av ”orättvisa” kan sägas ingå i systemet eftersom det bidrar till att göra samarbetena instabila. Det ska löna sig att komma först.

Över tid har konkurrensreglerna visat sig vara tillräckligt flexibla för att kunna tillämpas på nya, dynamiska och komplexa marknader. Detta till trots har det funnits behov av att utveckla regelverket. Utöver regelverk för specifika områden som upphandling och företagskoncentrationer har vi sett nya regelverk för specifika branscher som digitala plattformar (DMA)[15] och förbudet mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter växa fram. På nationell nivå har vi fått regler om hur offentlig säljverksamhet får konkurrera med det privata näringslivet (ett av få tillsynsområden för Konkurrensverket som inte nära samverkar med EU-rätten). Utvecklingen fortsätter, både med riktlinjer för befintliga regelverk och helt nya regelverk, och Konkurrensverket deltar i allra högsta grad i arbetet.

Det är naturligt att se över regelverken utifrån att förutsättningarna och behoven förändras över tid. Samtidigt finns det skäl att värna om de grund-

[15] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (Förordningen om digitala marknader) (EUT L 265, 12.10.2022, s. 1–66).

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

läggande konkurrensprinciperna som har tjänat oss väl. Konkurrensverket och våra systermyndigheter i Norden och Europa har lång erfarenhet av att bedöma konkurrenseffekter och beprövade metoder för detta. Vi använder oss av befintliga skadeteorier och utvecklar nya vid behov, inom de ramar som EU-rätten ger. Mario Draghis rapport[16] bekräftar att de nuvarande konkurrensreglerna har upprätthållit en hög konkurrens på den europeiska marknaden och spelar en avgörande roll i detta avseende.

I Sverige finns det också en pågående diskussion om vi har tillräckliga verktyg inom konkurrenstillsynen. Lite förenklat kan man säga att konkurrensrätten är långsam men träffsäker, att det ibland är svårt på förhand att veta vad som är förbjudet och att allt som är skadligt inte är förbjudet. Reglering är effektivt men fyrkantigt. Finns det ett behov däremellan?

I början av året överlämnades betänkandet Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet[17] till regeringen. Det kanske mest omdiskuterade förslaget rör ett så kallat nytt konkurrensverktyg. Det skulle ge Konkurrensverket möjlighet att besluta om åtgärder i syfte att förbättra en marknads funktionssätt, utan att först konstatera en överträdelse av något av konkurrenslagens förbud. Konkurrensverket har välkomnat utredningen och dess förslag. Precis som i andra länder i Europa ser vi på myndigheten ett behov av ökad flexibilitet, effektivitet och träffsäkerhet i hur vi kan åtgärda de konkurrensproblem vi identifierar i tillsynen. Vi har pekat på ett ökat behov av att kunna hantera konkurrensproblem utan att fastställa att det föreligger ett brott mot de konkurrensrättsliga förbuden. Förslaget har däremot väckt oro och farhågor hos andra aktörer. Mer flexibilitet i konkurrenstillsynen kräver förutsägbarhet, proportionalitet och transparenta förfaranden som skyddar parternas rättigheter. Samtidigt är det, precis som inom konkurrenstillsynen i övrigt, nödvändigt att balansera enskilda företags intressen mot värdet av att säkerställa en väl fungerande konkurrens och den välfärd som den bidrar till. Vi har respekt för att det är svårt att hitta rätt balans mellan att säkra affärsmöjligheter och att skydda samhället – och andra företag – från risker till följd av bristande konkurrens. Men att det är svårt innebär inte att det är bättre att avstå från att angripa problemet.

Samma utredning som föreslagit ett nytt konkurrensverktyg lämnade också förslag om en ny lag om offentlig säljverksamhet som skulle ersätta de nuvarande reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen. Konkurrensverket har välkomnat även att denna fråga har utretts, eftersom vi efter drygt tio års erfarenhet kunde konstatera att den nuvarande regleringen inte är tillräckligt effektiv för att uppfylla sitt syfte.[18] Både när det gäller ett eventuellt nytt konkurrensverktyg och offentlig säljverksamhet väntar

[16] Se not 8.
[17] SOU 2025:22.
[18] Konkurrensverkets dnr 744/2023, skrivelse till regeringen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

vi på besked om den fortsatta beredningen av utredningens förslag kommer att leda till lagstiftning.

Eftersom konkurrensrätten spänner över alla marknader och täcker ett stort antal specificerade och ospecificerade förfaranden, är det inte alltid så lätt att veta vad som gäller. Inte sällan krävs det komplexa juridiska och ekonomiska bedömningar. Olika experter i konkurrensrätt, konkurrensekonomi och personer med djup kunskap om de specifika branschförhållandena kan landa i olika slutsatser i enskilda fall. Det är också vad vi sett i domstol.

Som många av den här tidskriftens läsare nog känner till har Konkurrensverket och privata klagandeparter i konkurrensmål haft svårt att nå framgång i frågor som nått Patent- och marknadsöverdomstolen och där domstolen tagit slutlig ställning i sak. Patent- och marknadsöverdomstolen har också ändrat Patent- och marknadsdomstolens avgöranden i mer än hälften av fallen, i samtliga fall till nackdel för den som gjort gällande en överträdelse av konkurrensrätten. Det bekräftar att konkurrensrätten är ett komplext område, vilket också var ett av skälen till att inrätta särskilda domstolar för ändamålet. Utfallet vi sett hittills i domstolarna har samtidigt bidragit till osäkerhet för alla som berörs av det konkurrensrättsliga regelverket i Sverige. Vi har i våra utvärderingar inte sett några tydliga mönster vad gäller skäl eller motiv till de domar som meddelats och som gått Konkurrensverket eller klaganden emot, inte heller vad gäller vilken bestämmelse i konkurrenslagen som prövningen handlat om.

Det är viktigt att ha med sig att långt ifrån alla våra ingripanden resulterar i en domstolsprocess. Om man tittar på koncentrationskontroll över tid har myndigheten accepterat åtaganden i fler ärenden än vi har yrkat på eller meddelat förbud. I vissa fall väljer parterna att avbryta koncentrationen till följd av våra preliminära invändningar. Alla beslut om sanktionsavgifter eller andra ingripanden med stöd av konkurrenslagens förbudsbestämmelser överklagas inte utan våra beslut står fast. Företag kan ibland också välja att i ett tidigt skede ändra sitt beteende till följd av vår granskning.

Även i de tillsynsutredningar som inte leder till ingripande bidrar vi, genom närvaro och synlighet, till en förbättrad regelefterlevnad. En studie av konkurrenstillsynens preventiva effekt visade att den avskräckande effekten är stor: tillsynen har medfört att företag avhållit sig från eller avslutat otillåtna ageranden i betydligt fler fall än då Konkurrensverket ingripit. Det gällde både företagskoncentrationer, otillåtna samarbeten och missbruk av dominerande ställning.[19] Motsvarande gäller på EU-nivå. Utöver tillsynens preventiva effekt visar kommissionens beräkningar på att europeiska konsumenter sparat många miljarder per år på kommissionens och de nationella konkurrensmyndigheternas tillämpning av konkurrensreglerna.[20]

[19] Konkurrensverket, Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2020, rapport 2021:2, avsnitt 6.1.1.
[20] EU-kommissionens rapport om konkurrenspolitiken 2024, s. 29–30.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Med tanke på komplexiteten är förenkling och förtydligande viktigt för oss, både vid tillämpningen av konkurrensreglerna i enskilda fall och vid regelöversyner. Vi får inte ge upp strävan efter att det ska vara enkelt att förstå reglerna och att göra rätt, även för de som inte är experter. Även småföretagare utan tillgång till expertis ska förstå vad som är rätt och fel och vårt tillsynsarbete måste vara begripligt för allmänheten.

Konkurrenstillsynsutredningar är ofta tids- och resurskrävande. Det rör sig om komplexa och omfattande utredningar där beviskraven är mycket höga. Vi kan därför utreda endast en begränsad mängd misstänkta överträdelser parallellt. Varje ärende är därför ett tillfälle för oss att ge vägledning om hur vi ser på tillämpningen av konkurrensreglerna i enskilda fall. I våra beslut skriver vi utförligt om hur vi resonerar och bedömer ärendet. Utvecklingen har samtidigt inneburit att besluten har blivit allt längre vilket riskerar att leda till att de kan bli svårare för allmänheten att ta till sig. De domstolsprövningar där bevisfrågor haft betydelse för utgången har också medfört ett ökat tryck mot mer omfattande och precis informationsinhämtning, vilket påverkar de företag som är föremål för vår granskning. Vi har byggt in ett flertal mekanismer i beslutsprocesserna för att säkerställa kritisk och oberoende granskning både internt och av de företag som är föremål för vår tillsyn. Vi eftersträvar också att inkludera företagen tidigt i utredningarna genom möten och annan dialog och att vara så transparenta vi kan utan att det försvårar våra utredningar.

Vi ställer också självkritiska frågor. Gör vi tillräckligt? Har vi rätt balans mellan utredningsåtgärder och effektivitet? Kan vi ändra formerna för vårt arbete för att få ut ännu mer av verksamheten? I det arbetet tar vi med oss erfarenheter från våra egna avslutade ärenden och lärdomar från andra konkurrensmyndigheter.

Det europeiska samarbetet på konkurrensområdet är en samlande kraft och en styrka för oss i vårt tillsynsarbete. Vägledning för tillämpning av konkurrensreglerna finns i hög grad i EU-rättslig praxis. EU-domstolarnas avgöranden är därför centrala för Konkurrensverkets verksamhet. Nya beslut och riktlinjer från kommissionen följs också med stort intresse. Konkurrensverket är ofta tidigt med att anamma ny praxis och principer som utarbetats av EU-domstolarna och kommissionen och våra medarbetare har många givande utbyten och upplever ofta en stor samsyn med medarbetare på kommissionen och de andra europeiska konkurrensmyndigheterna. Inom ramen för EU-samarbetet arbetar vi för att bidra med det svenska perspektivet och våra erfarenheter. Med utvecklade och förstärkta regelverk skulle vi få ytterligare möjligheter att bidra till att upprätthålla en god konkurrens.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16